

5ο Εργαστήριο

Για την αριθμητική επίλυση ενός προβλήματος αρχικών τιμών (Π.Α.Τ.)

$$y'(t) = f(t, y(t)), \quad t \in [a, b], \quad y(0) = y_0$$

θεωρήσαμε άμεσες μεθόδους όπως του Euler αλλά και πεπλεγμένες μεθόδους όπως του Euler και του τραπεζίου. Έστω ένας ομοιόμορφος διαμερισμός του

[
a
,
b
]
, στα σημεία

t

n

=
a
+
n
h
,
n
=
0
,
.
.
.
,
N
, με βήμα

h
=

b
−
a

N

, υπολογίζουμε τις τιμές

y

n

, που αποτελούν προσεγγίσεις στις τιμές

y

(

t

n

)
,
n
=
0
,
.
.
.
,
N
.

Άμεση Euler	 y n + 1 = y n + h f (t n , y n) , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 .
Πεπλεγμένη Euler	 y n + 1 = y n + h f (t n + 1 , y n + 1) , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 .
Μέθοδος του τραπεζίου	 y n + 1 = y n + h 2 (f (t n + 1 , y n + 1) + f (t n , y n)) , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 .

Μη γραμμική f ως προς y

Σε αυτή την περίπτωση για να υπολογίσουμε τις προσεγγίσεις χρησιμοποιώντας μια πεπλεγμένη μέθοδο πρέπει να βρούμε τη λύση μιας μη γραμμικής εξίσωσης σε κάθε βήμα. Μια μέθοδος είναι π.χ. η μέθοδος του σταθερού σημείου.

Μέθοδος σταθερού σημείου	Για να βρούμε τη λύση της εξίσωσης x ∗<!-- ∗ --> = g (x ∗<!-- ∗ -->) , για x 0 δοσμένο δημιουργούμε την ακολουθία x k
	   x k + 1 = g (x k) , n = 0 , . . .
	Αν x k συγκλίνει τότε x ∗<!-- ∗ --> → x ∗<!-- ∗ --> . Επειδή δεν μπορούμε να βρούμε ακριβώς το x ∗<!-- ∗ --> αλλά μια προσέγγιση, πρέπει ο αλγόριθμος να σταματά μετά από κάποια βήματα. Ένα κριτήριο τερματισμού του αλγορίθμου είναι να θέσουμε ότι η διαφορά δυο συνεχόμενων προσεγγίσεων x k να γίνει μικρότερη από έναν προκαθορισμένο αριθμό T O L . Ετσι τερματίζουμε την επαναληπτική διαδικασία και δεχομαστε ως προσέγγιση της x ∗<!-- ∗ --> το x k όταν x k −<!-- − --> x k −<!-- − --> 1 ≤<!-- ≤ --> T O L . Επειδή μπορεί να δημιουργηθούν και άλλα σφάλματα και το προηγούμενο κριτήριο να μην ικανοποιείε ποτέ, θέτουμε και να ασφάλεια ένα μέγιστο αριθμό επαναλήψεων N m a x . Δηλαδή δεχομαστε ως x ∗<!-- ∗ --> είτε το x k που πρώτη φορά ικανοποιείται το κριτήριο τερματισμού ή το x N m a x .
	Άσκηση 1 (για την εύρεση ενός σταθερού σημείου): Έστω g (t) = cos (t) , στο [0 , 1] . Θέλουμε να βρούμε το σημείο x ∗<!-- ∗ --> ∈<!-- ∈ --> [0 , 1] τέτοιο ώστε
	   x ∗<!-- ∗ --> = cos (x ∗<!-- ∗ -->) .
	Θιάζτε μια επαναληπτική διαδικασία ώστε να προσεγγίσετε το x ∗<!-- ∗ --> , ξεκινώντας από x 0 = 1 . Για κριτήριο τερματισμού, θέσετε μέγιστο αριθμό επαναλήψεων N m a x = 500 και T O L = 10 −<!-- − --> 6 . Ποιο είναι το προσεγγιακό σταθερό σημείο και πόσα βήματα κάνατε;

<pre>In [ ]: import numpy as np import matplotlib.pyplot as plt def g(x):   s=np.cos(x)   return s x0=1 #αρχική προσέγγιση - x0 θα είναι πάντα η προηγούμενη προσέγγιση tol=1.e-8 # Ακρίβεια σφάλματος Nmax=500 #Μέγιστος αριθμός επαναλήψεων k=0 # Μετρητής επαναλήψεων err=1. #θεωρούμε αρχικά το σφάλμα ίσου με 1 για να ξεκινήσει η διαδικασία ##### #σχέδιο προτεινόμενου προγράμματος #Επιανάληψη: Όσο (err>tol) and (k<=Nmax) εκτέλεσε τα παρακάτω: # # 1.Υπολογίσε την επόμενη προσέγγιση x (x=g(x0)) # 2.Υπολόγισε την απόλυτη τιμή της διαφοράς 2 συνεχόμενων προσεγγίσεων, x και x0 # 3.Αλλάζουμε το μετρητή k κατά 1. #. 4.Θέτουμε ως x0 τη τιμή της x, # για να υπολογίσουμε την επόμενη προσέγγιση όταν # θα ξανατρέξουν τα βήματα της επανάληψης</pre>
Πεπλεγμένη Euler
Μια πεπλεγμένη μέθοδος είναι η πεπλεγμένη Euler
   y n + 1   = y n   + h f (t n + 1   , y n + 1   ) , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 .
Για να υπολογίσουμε την τιμή   y n + 1   χρειάζεται να λύσουμε (στη γενική περίπτωση που η   f είναι μη γραμμική ως προς   y) μια μη γραμμική εξίσωση. Ένας τρόπος είναι χρησιμοποιήσουμε μια επαναληπτική διαδικασία όπως στον υπολογισμό του σταθερού σημείου. Έτσι, σε κάθε βήμα του αλγορίθμου της πεπλεγμένης Euler, για τον υπολογισμό δηλαδή του   y n + 1   θέτουμε
   g (s) = y n   + h f (t n + 1   , s) ,
και αναζητούμε   s ∗<!-- ∗ --> τέτοιο ώστε
   s ∗<!-- ∗ -->   = g (s ∗<!-- ∗ -->) .
Επειδή μπορούμε μόνο να προσεγγίσουμε το   s ∗<!-- ∗ --> , την προσέγγιση   s k   που θα υπολογίσουμε χρησιμοποιώντας την επαναληπτική διαδικασία του σταθερού σημείου, θα θέσουμε ως   y n + 1   , δηλαδή θεωρούμε την ακολουθία
   s k + 1   = g (s k   ) , k = 0 , . . . ,
για δοσμένο τοι, υπολογίζουμε το   s k   τέτοιο ώστε   s k   −<!-- − --> s k −<!-- − --> 1   ≤<!-- ≤ --> tol και θέτουμε
   y n + 1   = s k
και προχωράμε για την επόμενη προσέγγιση της μεθόδου πεπεπλεγμένης Euler.
Άσκηση 2: θεωρείστε την πεπλεγμένη μέθοδο του Euler για τον υπολογισμό της λύσης του προβλήματος

$$y'(t) = \frac{1}{1+t^2} - 2(y(t))^2, \quad t \in [0, 10], \quad y(0) = 0.$$

Η ακριβή λύση του προβλήματος είναι

y
(
t
)
=

t
1
+

t

2

. Βρείτε το σφάλμα

max

0
≤
n
≤
N

|

y

n

−
y

(

t

n

)

|
. Για

N
=
100
,
200
,
300
,
400
,
500
 βρείτε τη περασματική τάξη σύγκλισης για την πεπλεγμένη μέθοδο του Euler. Θεωρείστε για κάθε βήμα, μέγιστο αριθμό επαναλήψεων

N
m
a
x
=
500
 και

T
O
L
=

10

−
8

<pre>In [ ]: import numpy as np import matplotlib.pyplot as plt def y_exact(t):   s=t/(1+t**2)   return s def f(t,y):   s=1/(1+t**2)-2*y**2   return s def g(t,yn,x):   s=yn+h*f(t,x)   return s ### Πεπλεγμένη Euler (Μη γραμμική f ως προς y)</pre>
Μέθοδος Τραπεζίου
Μια άλλη πεπλεγμένη μεθοδος είναι η Μέθοδος Τραπεζίου
   y n + 1   = y n   +   h 2   (f (t n   , y n   ) + f (t n + 1   , y n + 1   )) , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 .
Για να υπολογίσουμε την τιμή   y n + 1   χρειάζεται να λύσουμε (στη γενική περίπτωση που η   f είναι μη γραμμική ως προς   y) μια μη γραμμική εξίσωση. Ένας τρόπος είναι χρησιμοποιήσουμε μια επαναληπτική διαδικασία όπως στον υπολογισμό του σταθερού σημείου. Έτσι, σε κάθε βήμα του αλγορίθμου της πεπλεγμένης Euler, για τον υπολογισμό δηλαδή του   y n + 1   θέτουμε
   g (s) = y n   + (h / 2) (f (t n   , y n   ) + f (t n + 1   , s)) ,
και αναζητούμε   s ∗<!-- ∗ --> τέτοιο ώστε
   s ∗<!-- ∗ -->   = g (s ∗<!-- ∗ -->) .
Επειδή μπορούμε μόνο να προσεγγίσουμε το   s ∗<!-- ∗ --> , την προσέγγιση   s k   που θα υπολογίσουμε χρησιμοποιώντας την επαναληπτική διαδικασία του σταθερού σημείου, θα θέσουμε ως   y n + 1   , δηλαδή θεωρούμε την ακολουθία
   s k + 1   = g (s k   ) , k = 0 , . . . ,
για δοσμένο τοι, υπολογίζουμε το   s k   τέτοιο ώστε   s k   −<!-- − --> s k −<!-- − --> 1   ≤<!-- ≤ --> tol και θέτουμε
   y n + 1   = s k
και προχωράμε για την επόμενη προσέγγιση της μεθόδου πεπεπλεγμένης Euler.
Άσκηση 4: Επαναλάβετε το πρόβλημα για τη μέθοδο του τραπεζίου.

<pre>In [ ]: ### Τραπεζίου (Μη γραμμική f ως προς y) # Η αλλαγή σε σχέση με την προηγούμενη άσκηση είναι ο ορισμός της συνάρτησης που δίνει τη μέθοδο. # Ο τύπος της μεθόδου του τραπεζίου είναι #y_{n+1}=y_n+ (h/2)(f(t_{n+1},y_{n+1})+f(t_n,y_n)), def g(t,yn,x):   s=yn+(h/2)*(f(t+h,yn)+f(t,x))   return s</pre>
Συστήματα Διαφορικών εξισώσεων
Θεωρούμε τώρα το ακόλουθο σύστημα διαφορικών εξισώσεων
   x ′<!-- ′ --> (t) = −<!-- − --> y (t) , \quad y ′<!-- ′ --> (t) = x (t) , \quad t ∈<!-- ∈ --> [0 , 2 π] , x (0) = 1 , \quad y (0) = 0
Η ακριβή λύση είναι απλό να δούμε ότι είναι   x (t) = cos (t) , y (t) = sin (t) .
Το παραπάνω πρόβλημα μπορεί να γραφεί ως σύστημα Δ.Ε.
   (x (t) y (t)   ) ′<!-- ′ --> =   (0 −<!-- − --> 1   1 0   )   (x (t) y (t)   ) , \quad t ∈<!-- ∈ --> [0 , 2 π] , μ ε   (x (0) y (0)   ) =   (1 0   )
Λόγω της μορφής του συστήματος διαφορικών εξισώσεων, μπορούμε να γράψουμε τη πεπλεγμένη μέθοδο του Euler ως εξής:
   (x n + 1   y n + 1   ) =   (x n   y n   ) + h   (0 −<!-- − --> 1   1 0   )   (x n   y n   ) , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 , \quad   (x 0   y 0   ) =   (1 0   )
Μπορούμε να θεωρήσουμε ως   A τον πίνακα
   A =   (0 −<!-- − --> 1   1 0   )
Οπότε μπορούμε να γράψουμε τη μέθοδο ισοδύναμα ως εξής: Ορίζουμε   Y n   =   (x n   y n   ) ,   n = 0 , . . . , N , οπότε
   (I −<!-- − --> h A) Y n + 1   = Y n   , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 , \quad Y 0   =   (1 0   )
Για να βρούμε τη προσέγγιση αρκεί να λύνουμε κάθε φορά ένα γραμμικό σύστημα με τον ίδιο πίνακα   B = (I + h A) και με διαφορετικό δεξιό μέλος.
Υπενθύμιση: Για την επίλυση γραμμικών συστημάτων χρησιμοποιούμε τη συνάρτηση   s o l v e που βρίσκεται στη βιβλιοθήκη   l i n a l g της   n u m p y . Ας υποθέσουμε ότι   A και   b είναι ο πίνακας και το διάνυσμα που δίνονται από
   A =   (3 1   2 1   ) , \quad b =   (9   8   )
Η λύση   x του γραμμικού συστήματος   A x = b , προκύπτει ως εξής:

<pre>In [ ]: ### Τραπεζίου (Μη γραμμική f ως προς y) # Η αλλαγή σε σχέση με την προηγούμενη άσκηση είναι ο ορισμός της συνάρτησης που δίνει τη μέθοδο. # Ο τύπος της μεθόδου του τραπεζίου είναι #y_{n+1}=y_n+ (h/2)(f(t_{n+1},y_{n+1})+f(t_n,y_n)), def g(t,yn,x):   s=yn+(h/2)*(f(t+h,yn)+f(t,x))   return s</pre>
Συστήματα Διαφορικών εξισώσεων
Θεωρούμε τώρα το ακόλουθο σύστημα διαφορικών εξισώσεων
   x ′<!-- ′ --> (t) = −<!-- − --> y (t) , \quad y ′<!-- ′ --> (t) = x (t) , \quad t ∈<!-- ∈ --> [0 , 2 π] , x (0) = 1 , \quad y (0) = 0
Η ακριβή λύση είναι απλό να δούμε ότι είναι   x (t) = cos (t) , y (t) = sin (t) .
Το παραπάνω πρόβλημα μπορεί να γραφεί ως σύστημα Δ.Ε.
   (x (t) y (t)   ) ′<!-- ′ --> =   (0 −<!-- − --> 1   1 0   )   (x (t) y (t)   ) , \quad t ∈<!-- ∈ --> [0 , 2 π] , μ ε   (x (0) y (0)   ) =   (1 0   )
Λόγω της μορφής του συστήματος διαφορικών εξισώσεων, μπορούμε να γράψουμε τη πεπλεγμένη μέθοδο του Euler ως εξής:
   (x n + 1   y n + 1   ) =   (x n   y n   ) + h   (0 −<!-- − --> 1   1 0   )   (x n   y n   ) , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 , \quad   (x 0   y 0   ) =   (1 0   )
Μπορούμε να θεωρήσουμε ως   A τον πίνακα
   A =   (0 −<!-- − --> 1   1 0   )
Οπότε μπορούμε να γράψουμε τη μέθοδο ισοδύναμα ως εξής: Ορίζουμε   Y n   =   (x n   y n   ) ,   n = 0 , . . . , N , οπότε
   (I −<!-- − --> h A) Y n + 1   = Y n   , \quad n = 0 , . . . , N −<!-- − --> 1 , \quad Y 0   =   (1 0   )
Για να βρούμε τη προσέγγιση αρκεί να λύνουμε κάθε φορά ένα γραμμικό σύστημα με τον ίδιο πίνακα   B = (I + h A) και με διαφορετικό δεξιό μέλος.
Υπενθύμιση: Για την επίλυση γραμμικών συστημάτων χρησιμοποιούμε τη συνάρτηση   s o l v e που βρίσκεται στη βιβλιοθήκη   l i n a l g της   n u m p y . Ας υποθέσουμε ότι   A και   b είναι ο πίνακας και το διάνυσμα που δίνονται από
   A =   (3 1   2 1   ) , \quad b =   (9   8   )
Η λύση   x του γραμμικού συστήματος   A x = b , προκύπτει ως εξής:

<pre>In [ ]: import numpy as np A=np.array([[3,1],[1,2]]) b=np.array([9,8]) # Επίλυση x=np.linalg.solve(A,b) print('x=',x) print('Επαλήθευση') print('b=',np.dot(A,x))</pre>
Άσκηση 5: Θεωρείστε μια διαμερίση του   [0 , 2 π] , με   N = 100 και εφαρμόστε τη πεπλεγμένη μέθοδο του Euler ή τη μέθοδο τραπεζίου για να συστήματα για να βρείτε τις προσεγγίσεις   (x n   , y n   ) των   (x n   ) , y (t n   ) ,   n = 0 , . . . , N .
<ol style="list-style-type: none">
Βρείτε το σφάλμα της γραφική παράσταση των λύσεων ως προς το χρόνο   t . Δομήστε να   x n   2   + y n   2   ισχύει   x n   2   + y n   2   = 1 ; Στη συνέχεια δημιουργείστε τη γραφική παράσταση των 2 προσεγγίσεων   (x n   , y n   ) στο πεδίο   x y . Δημιουργείστε ένας κύκλος; Δοκιμάστε να βρείτε τις προσεγγίσεις   (x n   , y n   ) των   (x (t n   )) , y (t n   ) ,   n = 0 , . . . , N , με   N = 200 , 400 , 800 . Στη συνέχεια δημιουργείστε τη γραφική παράσταση των 2 προσεγγίσεων   (x n   , y n   ) στο πεδίο   x y . Τι παρατηρείται; Επίσης επιβεβαιώστε την τάξη σύγκλισης των μεθόδων

<pre>In [ ]: def x_exact(t):   s=np.cos(t)   return s def y_exact(t):   s=np.sin(t)   return s ### Πεπλεγμένη Euler N=100 t=np.linspace(0,2*np.pi,N+1) h=(t[1]-t[0]) Y=np.zeros((N+1,2)) # Δημιουργούμε με μηδεν το διάνυσμα της λύσης Y[0,0]=1 # Αρχική συνθήκη (1-συνιστάσα) Y[0,1]=0 # Αρχική συνθήκη (2-συνιστάσα) A=np.array([[0,-1],[1,0]]) B=np.eye(2)-h*A # Πίνακας λύσης γραμμικού συστήματος BY_{n+1}=X_n plt.plot(Y[:,0],Y[:,1]) #Ζωγράφισ στο xy-επιπέδο plt.show() err_Y=np.zeros(5) #array για τα σφάλματα N=[100,200,300,400,500] #διαμερίσεις για να βρω τάξη σύγκλισης</pre>
Runge - Kutta
Για την αριθμητική επίλυση ενός προβλήματος αρχικών τιμών (Π.Α.Τ.)
   y ′<!-- ′ --> (t) = f (t , y (t)) , \quad t ∈<!-- ∈ --> [a , b] , \quad y (0) = y 0
μπορούμε να θεωρήσουμε και τις μεθόδους Runge - Kutta. Αυτές οι μέθοδοι είναι μονοβηματικές περιγράφονται από ένα μητρώο Butcher   g σταθίων, που δίνεται ως
   a 11   ⋯<!-- ⋯ --> a 1 q   \begin{matrix} \tau_1 \\ \vdots \\ \vdots \\ \vdots \end{matrix} \\ \hline a q 1   ⋯<!-- ⋯ --> a q q   \begin{matrix} \tau_q \\ \vdots \\ \vdots \\ \vdots \end{matrix} \\ b_1 \quad \dots \quad b_q
και χρησιμοποιούν προσεγγίσεις της ακριβούς λύσης σε σημεία ενδιάμεσα των   t n   και   t n + 1   ,   t n , i   = t n   + τ i   h , i = 1 , . . . , q , ως εξής: Κατασκευάζουμε τις τιμές   y n , i   , i = 1 , . . . , q , σύμφωνα με
   y n , i   = y n   + h ∑<!-- ∑ --> j = 1   q   a i j   f (t n , j   ; y n , j   ) , \quad i = 1 , . . . , q ,
και
   y n + 1   = y n   + h ∑<!-- ∑ --> j = 1   q   b j   f (t n , j   ; y n , j   )
Αν ισχύει ότι   a i j   = 0 , i ≤<!-- ≤ --> j τότε έχουμε μια άμεση μέθοδο Runge-Kutta γιατί ο προσδιορισμός των τιμών   y n , i   , i = 1 , . . . , q γίνεται με άμεσο τρόπο, χωρίς τη λύση κάποιου συστήματος.
Αν η συνάρτηση   f είναι μη γραμμική ως προς τη δεύτερη μεταβλητή της,   y , τότε για να προσδιορίσουμε τις τιμές   y n , i   , i = 1 , . . . , q χρειάζεται να λύσουμε ένα μη γραμμικό σύστημα   q εξισώσεων με   q αγνώστους. Αν   a i j   = 0 , i < j και   a i i   ≠<!-- ≠ --> 0 , i = 1 , . . . , q τότε έχουμε μια ημιπεπλεγμένη μέθοδο Runge-Kutta. Αν   a i j   ≠<!-- ≠ --> 0 , i < j ,   i = 1 , . . . , q τότε έχουμε μια πλήρως πεπλεγμένη μέθοδο Runge-Kutta.

Παραδείγματα άμεσων μεθόδων Runge-Kutta
1. Runge-Kutta 1-σταδίου
   0   0 \hline 1
2. Runge-Kutta 2-σταδίων
   0 \quad 0   \begin{matrix} 0 & 0 \\ \frac{1}{2} & 0 \\ \frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{matrix} \quad \begin{matrix} 0 & 0 \\ \frac{1}{2} & 0 \\ 0 & 1 \end{matrix}
3. Runge-Kutta 3-σταδίων
   0 \quad 0 \quad 0   \begin{matrix} 0 \\ \frac{1}{3} & 0 & 0 \\ 0 & \frac{2}{3} & 0 \\ \frac{1}{4} & 0 & \frac{3}{4} \end{matrix}

Για να υλοποιήσουμε τις άμεσες Runge-Kutta μπορούμε να ακολουθήσουμε την ακόλουθη διαδικασία: Αν έχουμε μια άμεση Runge-

q
-σταδίων θεωρούμε τις βοηθητικές μεταβλητές

k

1

,
.
.
.
,

k

q

 οι οποίες ορίζονται ως εξής

$$k_i = f(t_n, y_n, i), \quad i = 1, \dots, q$$

Οπότε οι προσεγγίσεις

y

n
,
i

 στα ενδιάμεσα σημεία

t

n
,
i

 μπορούν να υπολογιστούν ως

$$y_{n,1} = y_n, \quad k_1 = f(t_{n,1}, y_{n,1})$$

$$y_{n,2} = y_n + a_{21}h k_1, \quad k_2 = f(t_{n,2}, y_{n,2})$$

$$y_{n,3} = y_n + a_{31}h k_1 + a_{32}h k_2, \quad k_3 = f(t_{n,3}, y_{n,2})$$

⋮

$$y_{n,q} = y_n + h \sum_{j=1}^{q-1} a_{qj} k_j, \quad k_q = f(t_{n,q}, y_{n,q})$$

$$y_{n+1} = y_n + h \sum_{i=1}^q b_i k_i$$

στα ενδιάμεσα σημεία

$$y_{n,i} = y_n + h \sum_{j=1}^q a_{ij} f(t_{n,j}, y_{n,j}), \quad i = 1, \dots, q,$$

Άσκηση 6: θεωρείστε το πρόβλημα αρχικών τιμών
   y ′<!-- ′ --> (t) =   1 1 + t 2   −<!-- − --> 2 (y (t)) 2   , \quad t ∈<!-- ∈ --> [0 , 10] , \quad y (0) = 0 .
Η ακριβή λύση του προβλήματος είναι   y (t) =   t 1 + t 2   . Θεωρείστε τη μέθοδο Runge-Kutta 2-σταδίων
   0 \quad 0 \quad 0   \begin{matrix} \frac{1}{2} & 0 \\ \frac{1}{2} & \frac{1}{2} \end{matrix}
Θεωρήστε ένα διαμερισμό του   [0 , 10] σε   N + 1 σημεία, και υλοποιήστε αυτή τη μέθοδο για   N = 20 . Βρείτε το σφάλμα   max 0 ≤<!-- ≤ --> n ≤<!-- ≤ --> N   y n   −<!-- − --> y (t n   )   και συγκρίνετε με το αντίστοιχο σφάλμα αν χρησιμοποιήσατε την άμεση μέθοδο του Euler και την μέθοδο Runge-Kutta 2-σταδίων της προηγούμενης άσκησης
Βρείτε το σφάλμα   max 0 ≤<!-- ≤ --> n ≤<!-- ≤ --> N   y n   −<!-- − --> y (t n   )   , για   N = 20 , 40 , 80 , 160 καθώς και την προσεγγιστική τάξη σύγκλισης   p .
Παράτηρηση: Η μέθοδος είναι μια άμεση μονοβηματική μεθόδος 2 σταδίων και είναι τάξη ακρίβειας είναι 1. Όσο και η άμεση Euler. < b>

<pre>In [ ]: import numpy as np import matplotlib.pyplot as plt def y_exact(t):   s=t/(1+t**2)   return s def f(t,y):   s=1/(1+t**2)-2*y**2   return s N=20 y=np.zeros(N+1) y0=0 ### άμεση Euler (για σύγκριση αποτελεσμάτων) t=np.linspace(0,10,N+1) h=(t[1]-t[0]) Y[0]=y0 #Υπολογισμός των προσεγγίσεων και εκτύπωση αποτελεσμάτων ### Μία άμεση Runge-Kutta 2 σταδίων N=20 y=np.zeros(N+1) t=np.linspace(0,10,N+1) h=(t[1]-t[0]) Y[0]=y0 a=1./2 t2=a # το βήμα για το 2ο ενδιάμεσο σημείο for i in range(N): ### Υπολογισμός του ενδιάμεσου βήματος και της αντίστοιχης τιμής της f ### Υπολογισμός του ενδιάμεσου βήματος και της αντίστοιχης τιμής της f ### Υπολογισμός της επομένης προσέγγισης (χρησιμοποιούμε τις ενδιάμεσες προσεγγίσεις που έχουμε βρει) # Εκτύπωση αποτελεσμάτων ###Υπολογισμός τάξης ακρίβειας</pre>
Άσκηση 7: θεωρείστε το πρόβλημα αρχικών τιμών
   y ′<!-- ′ --> (t) =   1 1 + t 2   −<!-- − --> 2 (y (t)) 2   , \quad t ∈<!-- ∈ --> [0 , 10] , \quad y (0) = 0 .